

Sadece elmasları hatırlıyoruz!

**İLBER
ORTAYLI**

ilber@bilkent.edu.tr

Topkapı Sarayı deyince birçok kişinin aklına sadece elmaslar geliyor. Bu tarihimiz açısından hazin bir durum.

Kaşıkçı Elması'nın sahte olduğuyla ilgili haberleri kullananlara fazla bir şey diyemeyiz, sonuçta herkes görevini yapıyor. Ama bizim tarihe tutkumuz laftan ibarettir. Topkapı Sarayı'ndaki elmasları hatırlarız sadece...

Geçen hafta müzemize Kudüs'teki İsrail Müzesi müdürünün başkanlığında bir grup geldi. İsrail Müzesi'nin Amerikalı Dostları adını taşıyorlardı. Amerikalı dostlar o ülkede, hatta Güney Amerika ve Güney Afrika'da yaşayan Yahudilerdi daha çok. Hepsi çok zengin değildi ama varlıklarını ve vakitlerini Kudüs'teki müzeye adanmışlardı.

“Bu ülkede yetişip bizden öğrendikleriyle ABD'ye yerleşen ve kazanan onca adamın içinden acaba niçin Topkapı Sarayı Müzesi'nin Amerikalı Dostları gibi bir bağış grubu çıkmadı?” diye düşündüm. Cevap hazindir; tarihimize tutkumuzun çoğu laftan ibarettir. **Topkapı hazinesindeki elmasları hatırlarız sadece.**

Diğer yandan da bu gibi girişimlerden insanlarımızı uzaklaştıracak bin bir çeşit mekanizma vardır: Bürokrasi, gereksiz dedikodular, “Adam sen de, verdiğiniz yerini mi bulur!” gibi yarı haklı yarı hınzırca

yaveller... Maalesef yazarlarımız ve habercilerimiz de bu zincirin kırılmasına yardımcı olmuyor.

Harika insanlar

“Müzelerin müdürlerinin marifeti” diye yazıyor her şeyi bilen bir yazar. Bu gibi ifadelerde kimlerin kastedildiği açıkça belirtilmelidir çünkü söz konusu edilenler en azından hırsızlık zanlısıdır. **Oysa o dediğiniz müdürlerin ve yardımcılarının içinde harikalar yaratanlar az değildir.** Topkapı Sarayı Müzesi'nde uluslararası değerinde yayın yapan bir doçent arkadaşımın bordrosunu ben imzaladım, maaşı 700 YTLydi.

Son üç ayda bazı gayretli dostların mali desteği ile Topkapı Sarayı'nda iki sergi açıldı. Müze küratörlerinin ne kadar fedakar çalıştıklarını ve bilgili olduklarını gördüm. Kendilerinden 10 misli kadar fazla maaş alan Batılı meslektaşlarıyla yarışacak durumdalar.

1977 yılında merhum **Ahmet Tamer Kışlalı**'nın danışmanlar kurulundayken; Kremlin Müzeleri genel müdürü, Sovyet Müzeleri genel müdürü ve seksiyon şeflerinden oluşan bir davetli gruba o zaman Eski Eserler genel müdürü olan **Murat Kaçoğlu**'nun isteğiyle refakat etmiştim. Taşra müzelerinin envanterinin olmadığı veya çok eksik tutulduğu açıktır ama büyük müzelerin de envanteri çok berbat olabilirdi. Personel sayısı o gün de bugün de hep azdır ve maaşlar hep düşük.

Nitekim Kremlin Müzeleri genel müdürü bunu fark etti ve gezdiğimiz Ankara Hitit, Topkapı, Efes ve Bodrum müzelerinin envanterlerini gözden geçirdiğinde **“Bunu hazırlayan müzecilerin çok vatansever oldukları anlaşılıyor. Bu şartlarda bizde bu işi yapanlara madalya verilir”** demişti.

Keşke Uğur Dündar önce beni arasaydı

Son **Kaşıkçı Elması** hikayesi Topkapı hakkında çıkan kaçınıcı haberdir! Bu gibi haberlerde müzelerde veya başka mihraklarda havsalası geniş insanlar basındaki dostlara haber ulaştırıyor ve onları ikna ediyorlar. Onların bu haberi kullanmasına fazla bir şey diyemeyiz, neticede herkes mesleğini ifa ediyor ama bu haberleri tekrarlayan ve devamlı telefonlarla bizi bunaltanlara ne demeli?

Herhalde bu gibi telefon ve sorgulara verdiğim cevap da **Uğur Dündar**'ı bağlamıyor. Ama kendisinden hiç değilse haber yapmadan

Uğur Dündar'ın haberi tartışılıyor.

evvel beni aramasını beklerdim, sitem etmeden evvel de aramadı. Elmasın durumunu bir kere tahkik ettik; yetinmiyoruz, bir uzmanlar grubuna daha tahkik ettireceğiz.

Topkapı Sarayı'nda basın ilgilanmesi gereken bir sürü sorun var, bunların başında anlamsız bir tasarrufla benim de kurucu üyesi olduğum **Tarih Vakfı'na verilen Darphane binaları** gelir. Bu binalar sarayın vazgeçilmez parçasıdır çünkü atölyelerdir. Bugün de aynı işlevleri yerine getirmeleri için bu binalara ihtiyacımız vardır.

Saraya iade edilmeliler

Tarih Vakfı'nın tarihçiler arasında ismini duymadığım yeni genel başkanı benim kavga çıkarmak istediğini söylüyor. Elbette sorumlu olduğum kurumun menfaat ve hakkını gözetirim. Vakfın buradaki varlığı tutarlı bir hukuki gerekçeye dayanmaz, kaldı ki Topkapı ve Arkeoloji gibi iki müzenin acil ihtiyaç duyduğu kendi malımızı aydın vicdanı ve sıklması olan bir kurumun derhal iadesi gerekir.

10 yıldır para kazanmaktan, binanın yıkımını seyretmekten ve **Osman Hamdi Bey** yokuşuna çöp atmaktan başka hiçbir şey yapmayan kurumun bundan sonra da yapacağı fazla bir şey yoktur. Benden ve daha önce **Murat Bardakçı** ve **Nazan Ölçer** gibi üç kişiden başka kimsenin sesini yükseltmemesi bunun hep böyle kalacağı anlamına gelmez çünkü insanların gözü ve kulağı var, Allah'a şükür daha fazla işliyor.

Sur-u Hümayun içinde Osmanlı sarayına ait olan bütün binaların çağdaş müzecilik açısından restorasyonu ve teşhir, restorasyon atölyeleri, seminer ve kütüphane olarak kullanılması için başka ellerde ise süratle iadesi gerekir. Şehir müzesi gibi bir kavramın Tarih Vakfı'nın havsalası ötesinde olduğu, **üç-beş panoyu duvarlara asarak muhteşem İstanbul'un tarih ve coğrafyasının sergilenemeyeceği** açıktır. ■